

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio CXIX. De influxu gratiæ habitualis in actus liberos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

vel voluntatem ad consentiendum in particulari necessitet, vel stare nequeat cum dissensu: ita imprimis Molina in Concordiâ q. 14. art. 13. d. 37. & 37. & 38. & q. 23. art. 4. & 5. Bellarminus lib. 1. de gratiâ & libero arbitrio cap. 12. & lib. 4. cap. 14. & lib. 6. cap. 15. Valentia hic q. 3. punct. 4. §. 2. Vasquez 1. p. d. 88. cap. 6. & d. 98. cap. 5. Fonseca lib. 6. Metaphysicæ cap. 2. q. 5. sect. 10. Lessius opusculo de gratiâ efficaci cap. 1. Tannerus 1. 2. disp. 6. q. 2. dub. 3. Salas 1. 2. tract. 5. disp. 3. sect. 2. & ut alios plurimos omitam,

omnium eruditissimè Suarez tribus libris de hac re scriptis, ubi ostendit eam communem fuisse veterum Theologorum sententiam. Ex aliis verò eandem sententiam docent Ruardus Tapperus Decanus Lovanicus, Stapletonus lib. 4. de justificatione, cap. 1. & sequentibus, & in antidotis Evangelicis cap. 11. Matth. vers. 22. Mascarenas etiam Episcopus in tractatu hac de re scripto d. 2. parte 2. & 3. ubi pro nostrâ sententiâ multos citat, tum ex modernis, tum antiquis scriptoribus. Hæc de præfenti difficultate sufficiant.

Hanc sententiam nostri omnes, & alii multi defendunt.

DISPUTATIO CXIX.

De influxu gratiæ habitualis in actus liberos.

SECTIO PRIMA.

Quo modo gratia habitualis, & habitus infusus influant in actus liberos justorum.

I. Status præfentis difficultatis proponitur.

Ratio dubitandi est, sæpè namque accidit ut homo justus non solum sit indifferens, seu in actu primò constitutus in ordine ad varios actus bonos eliciendos, sed ad actum bonum subinde eliciendum, vel peccandum, ut cum gravis aliqua insurgit tentatio, vel cum à Tyranno examinatur circa Fidem, aut in ultimo instanti, quo urget præceptum aliquod, & in similibus, in quibus justus in potentiâ proximâ est ad peccandum mortaliter. In his ergo casibus justus ad vincendas has tentationes, & implenda mandata, potens constituitur per ipsos habitus infusos, per habitum scilicet charitatis, & alios.

II. Si charitatis habitus existat in voluntate antecedente ad actum, tolli videtur libertas.

Hinc ergo oritur difficultas: tolli namque videtur libertas, cum aliquid in actu primò ponatur repugnans cum dissensu, habitus scilicet charitatis, hic autem stare nequit cum dissensu, dissensus quippe in his circumstantiis, sive positivus ille sit, sive mera ommissio actus, est peccatum mortale, ut supponimus, cum quo stare nequit habitus charitatis, ergo in actu primò est aliquid hic & nunc tollens libertatem, cum tollat alteram partem contradictionis. Quamvis etenim hi habitus stare possint cum aliquo dissensu, non tamen cum dissensu hujusmodi peccaminoso.

III. Mirum est quomodo variè hæc de re dicendi modis.

Hic nodus mirum est quomodo doctissimorum etiam hominum torserit ingenia, ut constabit ex variis eorum respondendi modis, quos hic subjiciam: nec satis se fortasse ab illo aliqui expediunt.

IV. Primum modus est, ut quis antequam operetur, statuat efficaciter servare præceptum.

Primò itaque dicunt nonnulli, posse habitum charitatis concurrere ad actum per quem impletur præceptum, modò præcedat actus efficax, quo quis velit non transgredi hoc præceptum, tunc enim nullum est periculum, ne componatur habitus charitatis cum peccato, hoc namque actu posito, non potest homo ille peccare. In eodem ergo instanti reali pro quo urget præceptum amoris Dei exempli gratiâ, quatuor statuunt signa rationis: in primo signo aiunt voluntatem habere potestatem ad amandum vel omittendum amo-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

rem, sive purè negativè, sive etiam positivè, vel etiam ad odium: in secundo signo homo non peccat, sed statuit implere præceptum: in tertio habet habitum charitatis: in quarto demum actum supernaturalem amoris elicit per ipsum habitum charitatis.

Sed contra hoc est primò: jam etenim prius semper ante concursum gratiæ adjuvantis vincitur tentatio per solas vires naturæ, quod tamen non parvum videtur inconueniens: sic namque victoria tentationum in justis nunquam esset meritoria. Contra secundò: nec enim semper per omnia hæc signa procedunt iusti, dum tentationes patiuntur, vel instat tempus præcepti, sed frequenter directè & immediatè feruntur in ipsum præceptum, ergo tunc saltem urget proposita difficultas. Contra tertio: hinc namque sequitur actum ipsum quo impletur præceptum in his circumstantiis, nunquam esse liberum in se & formaliter quoad substantiam, cum ad prius propositum non peccandi, vel implendi præceptum sequatur tanquam actus imperatus ad imperantem. Imò ulterius, in instanti quando moventur homines ad primam conversionem, sequi videtur, illos qui non convertuntur, sed illo instanti peccant, vel non habere auxilium adjuvans sufficiens ad conversionem supernaturalem, & sicut oportet ad justificationem, vel iis inutiliter planè conferri: cum siquidem eodem signo secundum hanc sententiam datur peccatori auxilium transiens, quo iusto conservatur permanentes, in tertio scilicet signo, juxta dicta in fine numeri præcedentis, inutiliter ei in posteriore illo signo ad peccandum daretur gratia adjuvans, cum jam uti eâ non possit.

Secundò ergo dicunt alii, in hoc casu, quem putant rarè contingere, ut scilicet iustus proximè potens sit ad opus bonum exercendum ex motivo virtutis infusæ, & ad peccandum per actum contrarium, dicunt, inquam, si hoc contingat, iustum nunquam operari per habitus infusos, sed actum supernaturalem per quem implet præceptum, vel tentationi resistit, exercere per auxilium actuale extrinsecum, vel qualitatem internam transeuntem, quorum utrunque stare potest cum peccato mortali.

Hæc responsio probabilis est, salvat quippe libertatem, & simul statuit principium sufficiens actus supernaturalis: si tamen salvari possit libertas ad peccandum cum concursu habituum internorum, non est confugiendum ad auxilium actuale, tum quia superfluum, si aliunde sit in animâ principium

In eodem instanti reali quatuor statuuntur signa rationis.

V. Sed contra: hinc enim sequeretur tentationem per vires naturæ vinci.

Deinde actus quo impletur præceptum, nunquam esset formaliter liber.

Sequitur insuper, ut qui peccat, inutiliter daretur gratiam sufficientem.

VI. Dicunt alii, hominè iustum in prædictis circumstantiis nunquam operari per habitus infusos.

VII. Sed contra: auxiliium namque, quod ipsi statuunt, videtur plurius servari.

principium actus supernaturalis sufficiens, tum quia principium intrinsecum & permanens per se loquendo est magis aptum, & connaturale respectu operationum.

VIII. Afferunt alii impleri preceptum in hoc casu per actum supernaturalem elicium ab habitu spei.

Tertia responsio esse potest, nil opus esse auxilio supernaturali extrinseco, vel intrinseco fluente, sed posse & tentationem vinci, & preceptum per actum etiam supernaturalem impleri per habitum spei, qui compossibilis est cum peccato mortali, & de facto manet in peccatoribus, nec unquam tollitur nisi per actum desperationis aut infidelitatis. Hæc etiam solutio plerumque sufficit; frequenter enim vincitur tentatio ex affectu spei, quia nimirum tendit ad impediendam consecutionem beatitudinis, & ex hoc affectu etiam beatitudinis preceptum impleretur, in quibus casibus uterque actus elici poterit per habitum spei, cum, ut supra diximus, ad eandem virtutem spectet bonum aliquod proficere, & malum ei contrarium vitare. Aliquando tamen contingit ut impleatur preceptum, charitatis exempli gratia, vel alterius virtutis ex affectu illius particularis virtutis, tunc ergo saltem dari debet aliud principium illius supernaturalis, & hoc quodam sit inquirimus.

Hæc tamen responsio uniuersis non satisfaci.

SECTIO SECUNDA.

Alius modus explicandi influxum gratia habitualis in actus liberos.

I. Alius modus, quo nonnulli saluati quæ ratione preceptum hic & nunc impleatur per habitum infusos.

QUARTO itaque respondent nonnulli, etiam in hoc casu quando iustus est in potentia proxima ad peccandum, & vincit tentationem contra quameunque virtutem, vel implet preceptum, dicunt inquam, fieri actum illum supernaturalem per ipsum habitum charitatis, vel alterius virtutis moralis infusæ. Pro ejus declaratione notant, licet in justificatione peccatoris simul cum gratia infundantur semper alia dona, seu habitus infusi charitatis, & virtutum moralium, solam tamen gratiam habere physicam oppositionem cum peccato mortali, habitum verò charitatis cum illo pugnare solum moraliter, seu ex ordinatione Dei, qui nimirum statuit habitum charitatis non infundere, nisi simul cum gratia, & ut eam semper comitetur, cum tamen, inquiunt, nullam cum gratia naturalem, seu physicam habeat connexionem. Ex quo à fortiori sequitur habitus infusos virtutum moralium non habere physicam repugnantiam cum peccato mortali, maxime cum sint imperfectiores fide & spe, quæ remanent in peccatoribus.

II. Dicunt proinde aliqui, si homo illo instanti non sit peccator, Deum conservare habitum charitatis; si minus, dare illi auxilium extrinsecum.

Hoc ergo posito dicunt Deum, qui per scientiam median cognoscit quid in quibuscunque circumstantiis factura sit humana voluntas, videre utrum quando homo constituitur proxime potens ad peccandum, & merendum, sit peccator necne, si non sit peccator, constitui eum dicunt potentem ad actus illos supernaturales eliciendos per ipsos habitus charitatis, ac virtutum moralium. Unde, inquiunt, etsi in primâ infusione gratia sit prior habitu charitatis, ac religionis, & radix illorum moralis, non physica, in conservatione tamen gratia est iis posterior. Si autem videat Deus eum in his circumstantiis peccaturum, tunc illo instanti confert ipsi auxilium extrinsecum æqualis intentionis cum habitu charitatis vel alterius virtutis, qui habitus hic & nunc fuisset

operaturus; & per hoc auxilium constituitur homo potens ad implendum preceptum, aut tentationem vincendam per actum supernaturalem. Nec adeo mirum hoc esse debet, cum semel tantum uni iusto hoc contingat, imò nec sit necessarium ut semel contingat, cum frequenter sufficiat habitus spei, juxta dicta sectione precedente.

Voluntas ergo ex natura sua & potestate antecedente, componi posset cum peccato mortali; non tamen potestate consequente, & supposita lege Dei, qui decrevit tunc solum infundere, aut conservare habitum charitatis, quando voluntas non esset peccatura. Neque hoc magis tollit libertatem, quam præfinitio, cum per hoc non tollatur concursus Dei indifferentis, nec enim inter se pugnant decretum simpliciter antecedens indifferens ad actum & negationem actus, & aliud decretum non simpliciter antecedens, quo efficaciter velit actum, hæc namque duæ voluntates sibi invicem non contradicunt, Volo ut istud hic & nunc facias, Volo ut possis facere contrarium; imò de facto Deus antecederet vult omnes homines salvos fieri, & tamen consequenter vult multos damnare: sic etiam habet voluntatem antecedentem, qua paratus est hoc instanti concurrere cum Petro ad actum bonum & peccatum, nihilominus in eodem instanti complacet efficaciter in actu bono tunc elicit; & talis naturæ est illa complacentia, ut componi cum ea nequeat peccatum, sicut nec componi potest cum scientia visionis, quam sequitur. Dices: hæc volitio, seu delectatio est consequens, sicque nil mirum quod non tollat libertatem. Contra: voluntas etiam conservandi habitum charitatis non est pure antecedens, sed aliquo modo consequens, cum supponat actum bonum aliquo modo futurum, ut latius dictum est Disp. 25. de animâ in simili, cum de præfinitione actus liberi, & supra Disp. 24. sect. 7. dum de scientia conditionatâ.

III. Afferunt hi autem, charitatem posse antecederet componi cum peccato mortali.

Desperant tamen antecederet paratus concurrere cum Petro ad actum bonum & peccatum in eodem instanti re ali.

Hæc etiam responsio suam habet probabilitatem, & sustineri non incommode posset, sed quia supponit charitatem & habitus infusos non dependere à gratia ex natura sua, sed ex ordinatione tantum divinâ, nec gratiam esse radicem eorum physicam, sed solum morale, aliam hic solutionem subijciam, stabilitis à nobis in Philosophiâ principis conformiorem.

IV. Hæc solutio est probabilis, aliam tamen probabilitatem subijciam.

SECTIO TERTIA.

Utrum iustus quando actus bonos supernaturales elicit, semper operetur per habitus infusos.

RATIO difficultatis proposita est Sect. primâ, pro illo scilicet instanti, quo iustus simul proxime potens est ad bene operandum supernaturaliter, & ad peccandum.

I. Statu quæstionem patet ex dictis.

Pro resolutione notandum cum Suario lib. 2. de Gratia, cap. 23. num. 19. & aliis, circa eandem materiam, in qua versantur actus supernaturales, actus etiam in substantiâ naturales versari posse: unde quando voluntas est indifferens ad actum bonum supernaturalem, & actum malum contrarium, habet etiam potentiam ad actum bonum naturalem, qui ferri possit in idem objectum cum actu supernaturali: ex quo sequitur rectè intelligi

II. Circa eandem planè materiam versari possunt actus naturales & supernaturales.

telligi quo pacto actus hic & nunc malus esse possit indifferens, absque eo quod ullo modo respiciat auxilium supernaturale, salvatur siquidem illius indifferencia, seu libertas per ordinem ad potentiam faciendi actum naturalem contrarium. Quare, licet actus supernaturalis supponat principium actus mali, actus tamen malus non supponit per se principium actus supernaturalis, seu auxilium superioris ordinis, cum aliunde sufficienter salvetur ejus libertas, per potentiam scilicet in homine ad eliciendum actum bonum naturalem.

*Libertas a-
ctus mali
salvatur per
potentiam
ad actum
naturalem
contrarium.*

III.
*Quicquid
cum poten-
tia concur-
rere ad ope-
rationem
aliquam po-
test, non de-
bet potentia
coexistere
positivè.*

*Simulitas
coexistentia
& verifican-
tionis.*

Notandum secundò non omnia illa, vel quæ ad operationem aliquam requiruntur, vel quæ saltem cum potentia aliqua concurrere possent ad operationem, debere necessariò eidem potentie coexistere positivè, ut aiunt, seu simul cum eâ componi absolute & formaliter in eodem tempore & loco, sed sufficit interdum ut existant præcisiivè, ita scilicet ut immediatè extiterint, & nihil sit quod antecedenter eorum destructionem postulet. Quod ergo dici solet potentiam liberam esse, quæ habet omnia requisita ad agendum & non agendum, intelligi potest vel de similitate coexistentia, vel verificationis, quod postremum de iis solis ad agendum requisitis verum est, quæ voluntas possit à se abjicere per hoc quod non operetur: si enim id quod requiritur ad operandum sit ejusmodi, ut voluntas non operando possit illud in hoc instanti abjicere, non requiritur, imò nec potest tunc esse illius existentia, nisi præcisiivè, à loco scilicet & tempore præcise.

IV.
*Hoc princi-
pium ostendit
in actu libe-
ro, qui est
causa mate-
rialis dura-
tionis à se
distincta.*

Quod autem fieri possit ut aliquid ita sit requisitum ad operandum, ut ipso facto quod non operetur, destruatur, patet primò in communi sententiâ distinguente durationem à re durante, in quâ sententiâ actus liber est quid requisitum, imò causa materialis durationis B. exempli gratiâ ejusdem actus, & posito quod extiterit actus in instanti A, & nihil sit quod illius destructionem exigat, habet sufficientem aptitudinem simul cum voluntate ad durationem B. producendam, quam tamen durationem ipso facto quod actus non producat, ipse destruit, conservari quippe actum illum sequente instanti nihil aliud est, quam novam illius durationem producere.

V.
*Magis ad-
huc aperit
hoc probat-
ur in eo,
qui habens
intensum
habitum
viti, elicit
intensum a-
ctum virtu-
tis contra-
rie.*

Clarius fortasse hoc constat in eo qui in instanti A. habet intensum habitum iræ verbi gratiâ, & in instanti B. elicit intensum actum patientiæ, habens nihilominus cogitationem sufficientem ad eliciendum actum iræ, in hoc casu magnâ saltem ex parte destruitur in instanti B. habitus ille iræ per habitum patientiæ tunc inductum, & tamen habuit sufficientem existentiam ad operandum in instanti B. & ad actum intensum iræ producendum, cum ut supponimus, actum patientiæ liberè tunc homo ille exerceat, & loco illius si voluisset potuisset per habitum iræ elicere actum iræ, quem si eliciisset, durasset habitus iræ illo etiam instanti B. ergo ad operandum non requiritur semper antecedenter positiva existentia, seu coexistentia respectu illius instantis, sed sufficit præcisiiva, & dependenter ab ipsâ operatione acquiritur hic & nunc durationem & coexistentiam respectu instantis B. Dicit autem nequit habitum iræ, odii aut alterius viti, ut operari possit in instanti B. requirere pro priori durationem, per quam actum & positivè coexistat illi instanti; sic enim non esset hic homo indifferens illo instanti ad eliciendum tunc actum patientiæ, cum actus

*Si habitus
iræ ut ope-
ratur in instan-
ti B. debeat
in illo instan-
ti pro priori
existere; er-
go non potest
illo instanti
Petrus elice-
re intensum
actum pa-
tientia.*

patientia, præsertim intensus, primo instanti quo est, inducat partem etiam notabilem habitus patientiæ, & habitum contrarium diminuat; quem tamen illo instanti diminueret non posset, si supponeretur habitus ille iræ positivè tunc durans.

Nec in rebus tantum physicis hoc verum habet, sed etiam in moralibus: sic enim, ut alia omit- tam, qui in instanti B. destruit physicè rem suam, equum scilicet aut ovem, non habet illo instanti positivè dominium illius rei, cum fundamentum domini, nempe res ipsa tunc non sit, quod autem non est, non potest esse ullius, cum possessio necessariò supponat rem possessam existeret. Unde etiam eodem instanti quo dominus moritur, servus desinit esse servus, sicut & dominus instanti quo moritur servus, cum lumine naturæ constare videatur, servum alicujus esse servum, & dominum alicujus dominum. Pro aliquo tamen priori potuisset homo ille aliter de hoc equo destructo disponere, in usum scilicet proprium, quod si fecisset, dominium ejus in instanti illo retinisset, quod nihilominus jam una cum re destruxit; ergo aliquid præcisiivè solum se habens respectu alicujus instantis, sufficienter extitit ad operandum in illo instanti, et si positivè in illo instanti destruitur.

VI.
*In rebus mo-
ralibus ad
moralem
operationem
sufficit exi-
stentia præ-
cisiiva.*

*Si Petrus
equo illo in
suum com-
modum usus
fuisse, do-
minium du-
rasset.*

Dices: quod est pro aliquo priori manere debet toto instanti reali; ergo, &c. Respondetur distinguendo antecedens: quod est pro aliquo priori positivè, concedo; præcisiivè, nego. Notanda itaque imprimis differentia inter hæc duo, potentia, seu potestas moralis, vel physica est in hoc instanti, & est sufficienter ad operandum in hoc instanti, quod semper habendum præ oculis; facile siquidem confunduntur instantia realia cum instantibus rationis.

VII.
*Quod pro
aliquo prio-
ri existit po-
sitivè, ma-
nere debet
toto instan-
ti reali, non
quod existit
tantum præ-
cisiivè.*

Dicimus itaque ad hoc ut aliquid sit sufficienter ad operandum in hoc instanti, non requirit ut existat positivè in hoc instanti, seu actu habens hanc durationem, sed ut extiterit immediatè ante, nihilque sit quod ejus destructionem antecedenter exigat, ut jam ostendimus de habitu iræ: unde operando cum voluntate statuetur pro aliquo posteriori in hoc instanti. Existere autem præcisiivè aliquid in hoc instanti tunc dicitur quando extitit immediatè ante, & præcise ab existentia seu duratione in hoc instanti, & etiam ab illius negatione.

VIII.
*Quæ exi-
stentia re-
quiritur,
ut aliquid
aptum sit ad
operandum.*

Hoc ergo posito, probabile existimo licet habitus charitatis & alii infusi, non solum connaturaliter supponant gratiam habitualem, sed etiam cum eâ identificentur (quod multi affirmant de habitu charitatis) adhuc posse justum, quando est in potentia proxima ad peccandum vincere tentationem, & præceptum implere per habitum infusos, qui ut operentur in hoc instanti, non requiruntur ut prius ad operationem existant in hoc instanti, sed sufficit eos immediatè ante extitisse in instanti præcedente, & præcise se habere respectu hujus instantis, modo jam dicto. Unde si voluntas iis tunc utatur, & per eos tentationem vincat, vel impleat præceptum, addetur habitibus hæc nova duratio, sin minus, sed peccet, destruentur: pro illo autem priori præcise ad conservationem & destructionem.

IX.
*Ex dictis ha-
bitur quo
pacto justus
in potentia
proxima pec-
candi, serva-
re possit præ-
ceptum per
habitum in-
fusos.*

SECTIO QUARTA.

Obejectiones contra concursum gratia habitualis ad actus liberos.

I. **O**BJICES primò: Hinc sequi tolli libertatem, seu potentiam ad peccandum; jam enim ex parte actus primi involvitur aliquod pugnans physicè, imò essentialiter cum peccato, gratia scilicet habitualis. Respondetur negando lequelem: ad probationem dico, non omne id quod quomodocunque tenet se ex parte actus primi tollere libertatem, ut jam ostensum est in habitu iræ, sed illud solum, quod non præcisivè tantum se habet, seu indifferenter ad existendum & non existendum in instanti quo exercenda erat libertas, vel quod non est in potestate voluntatis non operando, aut operando contrarium abjicere, qualis in præsentis non est gratia, & alia supra posita, quæ quis peccando potest destruere.

II. **O**BJICES secundo: Quod requiritur ad operandum in instanti B. debet natura præsupponi existens in eodem instanti, quicquid namque operatur in aliquo instanti, debet in illo instanti existere: nec enim ut operetur in hoc instanti sufficit quòd immediate antè præxiterit, sed debet jam existere. Confirmatur: causa etenim, dum operatur, unitur aliquo modo effectui; ergo ut loco, ita multò magis tempore debet illi coexistere. Respondetur negando antecedens: ad probationem dico quicquid operatur in aliquo instanti debere quidem in illo existere, non tamen priori naturæ ad operationem in illo instanti, sed sufficit quod operando, durationem in illo instanti acquirat.

III. **A**d Confirmationem dico, causam quando operatur uniri effectui, & consequenter debere realiter & tempore illi coexistere, non tamen prius naturæ: sicut licet impossibile sit causam producere effectum, nisi sibi coexistentem, non tamen debet coexistentia causæ cum effectu esse in illo priori, cum effectus sit semper naturæ posterior causâ. Exemplum de loco potius facit contra adversarios: hinc enim sequeretur, posse rem in solo instanti A. existentem operari in instanti proxime sequente, cum agens aliquod existens in uno palmo agere possit in passum existens, non in eodem palmo, sed proximo. Hæc tamen quæ de tempore diximus, de iis tantum rebus vera sunt, quæ ubi extiterint, sunt indifferentes ut continentur; si enim, posito quòd semel existant, petant antecedenter conservari sequente instanti, vel etiam destrui, non posset voluntas per eas constitui in actu primò potens ad operandum & non operandum; sic enim in actu primo esset aliquid tollens ejus indifferenciam ad alteram partem contradictionis.

IV. **H**oc ergo modo procedit series decretorum Dei circa gratiam, habitus infusos, & impletionem præcepti. Primò decernit Deus producere gratiam in instanti A. simul cum habitibus infusis, eamque animæ Petri infundere. Deinde statuit non illam destruere nisi præviso peccato: existit ergo gratia in instanti A. & positivè instanti illi coexistit habetque durationem illam independentem ab omni actu, saltem ab ipsâ gratiâ elicitæ, circa durationem verò & existentiam respectu instantis B. habet se præcisivè entitas gratiæ, seu

indifferenter ad durationem illam habendam vel non habendam; si impleat præceptum voluntas, illam habebit, sin minus non habebit, sed destruetur gratia. Quando verò implet quis præceptum effectivè per ipsam gratiam, vel habitum infusum, entitas gratiæ naturâ vel ratione præcedit actum impletionis præcepti, duratio ejus sequitur: nulla autem mutatio fit circa ipsam entitatem gratiæ, cum eam conservari nihil aliud sit, quàm novam illi superaddi durationem, omnibus eodem modo manentibus circa gratiæ entitatem.

Dices, non durationem tantum sed ipsam etiam entitatem gratiæ pendere ab actu impletionis præcepti; si enim hic actus non ponatur, non solum non ponetur duratio B. sed ipsa etiam entitas gratiæ destruetur, ergo actio terminata ad ipsam entitatem gratiæ pendet à positione actus quo impletur præceptum. Distinguo antecedens entitas gratiæ pendet à priori ab actu quo impletur præceptum, nego antecedens; à posteriori, concedo: entitas enim gratiæ existens in instanti A. periret sequente instanti, nisi concurrente ad actum quo impletur præceptum, acquireret in instanti B. novam durationem, quamvis actio terminata ad ipsam gratiæ substantiam non propriè dicatur secundum se pendere ab actu implendi præceptum, sed solum ut continuata, vel continuanda, cum actio productiva terminetur ad entitatem gratiæ independentem ab omni præcepto, aut illius impletionem: conservatio autem, ut vidimus, ultra primam productionem solum addit productionem novæ durationis.

SECTIO QUINTA.

Solutione alterius difficultatis ostenditur posse gratiam habitua-lem concurrere ad actus liberos in justis.

CONTRA hæcenus dicta adferri hic etiam posset vulgaris illa obiectio, quæ contra influxum subjecti in ubicationem & durationem proponi solet, implicare scilicet hujusmodi dependentiam ab alio, tanquam à posteriori; si enim pro illo priori habet res aliqua totam suam entitatem, ergo hæc entitas non potest dependere ab alio, quod subsequitur, ergo nec gratia, vel habitus infusi possunt hoc modo dependere ab actu impletionis præcepti.

At sanè existimo universim negari non posse dependentiam hanc ab alio, tanquam à posteriori: sic namque, ut supra vidimus, potentia libera proxime ad operandum expedita, licet pro aliquo priori indifferens semper sit tam ad operationem, quàm omissionem operationis, non tamen potest utraq; carere. Quòd clariùs adhuc constat si supponamus opinionem in Philosophiâ valde receptam, implicare scilicet puram omissionem liberam, tunc enim non posset potentia illa eo instanti non vel positivè aliquid velle vel nolle, & tamen utroque hoc actu est pro illo instanti prior, utpote principium illorum productivum, & indifferens ad habendum vel unum ex illis actibus, vel alium: quòd verò pro aliquo posteriori alterum ex iis habere debeat, constat, neutrum enim potest purè omittere, ut supponimus, sed nec utrumque simul potest habere, ergo alterum tantum,

Entitas gratia in hoc casu est prior impletioni præcepti, duratio posse-rior.

V. Entitas gratia, non à priori, sed à posteriori pendet ab actu quo impletur præceptum.

I. Obje. Non possetem ul- lam dependen- tiam ab ali- o posteriori.

II. Ex potentia libera ostenditur negari universim non posse dependentiam à posteriori.

Ponamus eum probabili opinionem per omni omissionem implicare.

Ex eo quòd iustus imple- re possit præ- ceptum per habitus in- fusos, non sequitur tolli libertatè.

Id quod re- quiritur ad operandum non debet necessarid prius naturâ existere in illo instanti.

Et causa uniatu ef- fectui, suffi- cit quòd tempore illi coexistat.

Quædam res nequeunt existere præ- cisivè.

Ordo signo- rum in hac gratia & habituum infusorum operatione.

tantum, & necessario habet. Et in omni sententia, si Deus velit ut voluntas non pure omittat, sed vel positive velit vel nolit, tunc non potest non positive aut velle pro posteriori natura aut nolle, & consequenter potentia libera proxime expedita pendet essentialiter ab aliquo posteriore.

III. Variis praxibus exemplis allatis ostenditur negari non posse dependentiam a posteriori.

Idem, ut diximus, est in intentione efficace respectu electionis alicujus medii pro eo instanti, pro quo est intentio: licet namque sit prior omni electione, & consequenter independens ab illa a priori, ab electione tamen aliqua dependet a posteriore, id est non potest non aliquam electionem inferre. Sic etiam implicat, ut quis existat & non habeat vel gratiam vel privationem gratiae, & tamen pro aliquo priori est independens ab utraque, pro eo scilicet priori, quo est indifferens ad peccandum & non peccandum. Quod similiter de alia quacunque re, scientia exempli causa verum est, si Deus eam proponeret sub conditione actus alicujus liberi, certo aliquo instanti cliciendi, ergo independens antecedens, seu a priori, optime stat cum dependentia a posteriori. Tandem causa necessaria omnino completa non potest non pro aliquo posteriori inferre effectum, ita ut si cum non inferret, non posset consistere hoc complexum causae completae proxime ad operandum expedita: est tamen ab effectu independens a priori, ergo dependet ab illo a posteriori: sicut enim universum id dependet ab alio, quod sine illo esse non potest, ita id a posteriori dependere ab alio dicitur, quod sine aliquo sibi posteriori existere nequit, qualia sunt illa, quae in exemplis jam allatis adducta sunt.

IV. Quod res aliqua alia producat, non sequitur esse ab ea independentem a posteriori.

Dices: res est natura prior ubicatione & duratione, cum illas producat, ergo est ab illis independens, ergo potest sine illis existere. Contra: potentia libera est prior natura volitione & nolitione, actu & omissione actus, anima est prior

gratia & negatione gratiae, intentio electione, causa necessaria completa effectu, &c. ergo sine his esse possunt: quidquid dixerint adversarii de illis, dicemus nos de ubicatione, nam sicut potentia libera solum petit indeterminatè vel volitionem vel nolitionem, & consequenter (quidquid sit, utrum in principiis adversariorum sit prior utraque, cum ab iis non sit independens, sed alteram necessario habere debeat) potest esse natura prior illa in particulari quam elicit, ita corpus ab hac ubicatione in particulari est independens, cum sine hac possit existere, ergo nulla est ratio, etiam in principiis contrariae sententiae, cur hanc in particulari ubicationem producere nequeat.

Urgebis: res pro illo priori requirit aliquam ubicationem, ergo pro nullo priori potest concipi sine omni. Respondetur primo distinguendo consequens, pro nullo priori potest concipi sine omni exclusivè concedo, praeservativè nego; pro illo enim priori nec concipitur ut habens nec ut non habens ubicationem, sed non concipitur ut habens. Secundò, respondetur distinguendo antecedens: pro illo priori requirit aliquam, id est petit habere aliquam pro illo priori, nego antecedens; pro illo priori petit habere aliquam, saltem pro posteriori, concedo.

Tota ergo exigentia datur pro illo priori, cum sit ipsa entitas rei, haec tamen exigentia solum requirit ubicationem pro aliquo posteriori. Et haec obiectio totidem verbis fieri posset de potentia libera & aliis supra positis. Imò suo modo cernitur in re quavis naturali; materia siquidem pro aliquo priori exigit naturaliter aliquam formam, id est tota illa exigentia est pro illo priori, non tamen exigit habere illam formam pro priori, sed solum pro posteriori. Sed de his fufius dictum est in materia de Angelis, & in physicis,

V. Pro nullo priori concipi potest res sine omni ubicatione positivè, sed praeservativè.

VI. Exigentia ubicationis est a priori, exigit tamen ut habeat eam a posteriori.

